

Město opulentních kontroverzí ve Valencii

Jonáš Jokl

Ing. Jonáš Jokl Absolvent ZaKA v Lednici, pracoval v anglickém Bathu a v studiu MacGregorSmith a v brněnském Adosu. Ve své práci projektanta se soustředil na městské prostory a vliv dopravy na život ve městech. Spolupracoval s Ing. Petrem Förchtgottem na několika projektech. Od roku 2011 žije ve španělské Valencii, kde se věnoval založení dubové plantáže pro produkci lanyžů. V současnosti vyučuje angličtinu a překládá a ve volném čase se zapojuje do urbanistického dění ve městě v občanských iniciativách.

Město věd a umění¹⁾ (dále jen MVU) ve španělské Valencii je komplexem futuristických staveb a prostranství, které leží při a v korytě řeky Turia, kousek od ústí do moře.²⁾ Koryto řeky je dnes parkem a díky tomu je MVU velice příjemně a lehce dostupné pro pěší nebo na kole a na zeleném pozadí také vynikne dramatická skulpturálnost celého komplexu.

Opticky je soubor poměrně různorodých staveb sjednocen povrchem krytým mozaikou z rozlámané (bílé) keramiky³⁾ a mělkými bazény, ve kterých se stavby působivě odrážejí (kromě oceánie, které vlastně tvoří samostatnou jednotku a ani jeho vnější plochy nejsou zdarma přístupné).

Soubor staveb navrhlo studio architekta, inženýra, malíře a sochaře Santiaga Calatravy a také Félix Candela (pouze akvárium *L'Oceanografic*).

Architekt Calatrava je známý svou snahou o propojení architektury a pohybu⁴⁾, příkladem může být právě MVU a jeho planetárium *L'Hemisfèric*, kulová stavba, jejíž vnější obal tvoří zavěšené hliníkové pohyblivé lamely, takže při pohledu z boku budova připomíná oko a oční víčko. Dolní polovina kulové stavby je pod zemí, takže iluzi kompletního oka dotváří odraz na vodní hladině. Calatrava je bezesporu mistrem imaginace a odvážných řešení v konstrukci. Jeho stavby jsou však kontroverzní z hlediska praktičnosti, nákladů na stavbu a údržbu a přínosu pro uživatele.

Félix Candela je známý především studiem a prací s vyztuženým betonem, jehož využíval k vytváření velice tenkých skořepinových staveb. Jeho *L'Oceanografic* je reminiscencí práce barcelonského architekta Gaudího.

V celém komplexu najdeme následující objekty (pořadí dle dokončení):

- *L'Hemisfèric* (viz výše)
- Muzeum věd prince Filipa. Interaktivní muzeum věd a technologie, které má připomínat kostru velryby. Směs exponátů slouží spíše zábavě než výuce. Z prvního patra je výhled na Zahradu Turie, což je 13 tisíc čtverečních metrů sterilního bazénu. Na střešní vyhlídkovou terasu v 50 metrech vedou vnější schody, z nichž by byl asi také úchvatný výhled. Bohužel jsou nepřístupné, stejně jako terasa.
- *L'Umbracle*. Promenáda krytá rytmicky se opakujícími kovovými parabolami se šikmo napojenými žebry treláže. Využívá se jako galerie pod širým nebem a částečně se pronajímá pro soukromé party a akce. Stavba

byla navržena jako vstup do MVU od jihu, od silnice (ulice). V suterénu se ukrývá technické zázemí, kanceláře a parkoviště. Na jižní straně MVU se ale vlastně mnoho lidí nepohybuje, není tam ani tramvaj či metro a tak většina lidí vstupuje pěšky, z parku na severu.

- Palác umění královny Sofie (Opera). Kulová stavba připomínající přilbici, ve které je koncertní síň a centrum scénických umění. Vnější obal betonové konstrukce je kovový, 230 metrů dlouhý a 70 metrů vysoký list ukotvený ve dvou bodech, jenž se nad Operou jakoby vznáší. K bokům koule přisedají ocelové lastury s otvory uprostřed, kterými vykukují vyhlídkové terasy. Tato budova dělá radnici a architektovi asi největší vrásky, jelikož *trencadís* začal z boků helmice opadávat a bylo nutno jej zcela odstranit. Keramika se s ocelí špatně snáší, zejména v horkém valencijském podnebí, a tak bude letos dokončeno natření barvou.

- Most Zlatého jezu (lidově zvaný Držák na šunku). Je zavěšený přes koryto řeky (park) mezi *Agorou* a Muzeem prince Filipa. Jeho 125 metrový sloup je nevyšším bodem ve městě.

- *L'Àgora*: Další lasturovitá či helmicitá Calatravova stavba obklopená bazénem. Uvnitř je místo na tenisový kurt, kde se hraje Valencia Open 500 nebo se tam občas konají hudební nebo reklamní akce. Většinou je prázdná.

- *L'Oceanografic*: Toto je asi nejzajímavější část a tak trochu stranou areálu. Hlava se vám tady nezatočí ani tak monumentálností architektury jako cenou vstupného či občerstvení. Rozhodně však vstoupit doporučuji. V mnoha venkovních i vnitřních akváriích můžete obdivovat mořskou faunu a flóru z celé planety. Nej působivější je zřejmě bazén s beluhou (ne vždy se vám podaří pozorovat bílou velrybu tak zblízka) a potom podmořský tunel se žraloky a mnoha jinými druhy tropických ryb. Areál oceánie navíc dotváří příjemné a kvalitní výsadby více než sto padesáti druhů palem, subtropických keřů a trvalek. Na první pohled je znát, že zde pracoval jiný architekt než ve zbytku MVU. Bohužel se mi nepodařilo zjistit, kdo spolupracoval na návrhu zeleně.

Poznámky

1) Ve valencijské Ciutat de les Arts i les Ciències

2) O přeložení řeky se psalo v minulém čísle ZPK

3) Pro tuto techniku se v katalánštině používá výraz *trencadís*

4) Například i Muzeum umění v Milwaukee

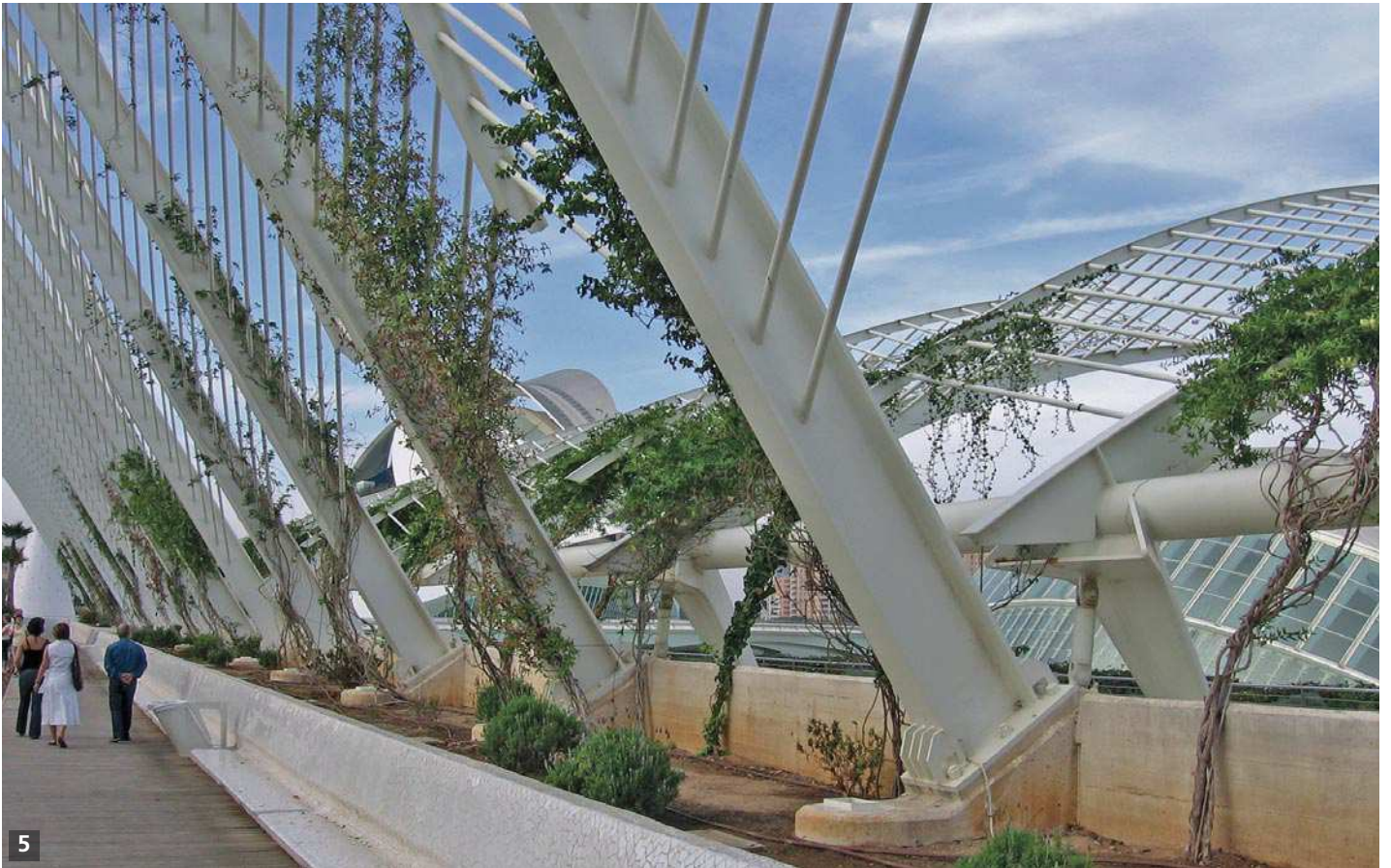
5) Dovolím si připomenout latinské slovo *umbra* = stín

Pro zahradníka a krajináře nejzajímavější budou zřejmě výsadby na balkonech Opery a uvnitř bazénů. Zajímavé jsou zejména proto, že se zde dají studovat omyly architekta. Například ozelenění balkonů Opery (cypřiše a bugenvílie) bylo nutno několikrát dosazovat, protože i tyto odolné rostliny nevydržely zvýšený výpar daný vysokou teplotou způsobenou sáláním z nahřátých okolních konstrukcí a zvýšený osvit odrazem

světla od bílého obkladu. Stejný problém trápí cypřiše vysazené uvnitř bazénů, které periodicky hynou. Samostatnou kapitolou v tomto smyslu je *L'Umbracle*⁵⁾, kde měly být vytvořeny podmínky pro stínomilné rostliny z tropů a subtropů. Treláž však byla navržena tak, že se po ní rostliny nedokážou dostat nahoru samy a je třeba je manuálně vyvazovat. I tak je konstrukce porostlá jen do asi čtyř metrů. 300 metrů

7

dlouhá a 60 metrů široká plocha je tak osázena na Valencii poměrně nudnou směsí nejodolnějších rostlin, například *Chamaerops humilis*, *Washingtonia robusta*, *Phoenix canariensis*, *Citrus x aurantium*, *Pistacia Lentiscus*, *Rosmarinus officinalis*, *Lonicera implexa*, *Cistus incanus* a opravdu hojně *Osteospermum* v kultivarech. Z hlediska zeleně lze obdivovat snad už jen sousedící turijský park s bohatým zastoupením středozezemních keřů na jižních svazích, palmové výsadby na březích umělého toku upomínajících na kdysi tu tekoucí řeku a roztroušené výsadby subtropických a tropických stromů z celého světa. Jinak je ovšem MVU poměrně sterilní.

Na své si však přijdou obdivovatelé nevšední architektury. Krajinaři i stavební architekti se zde mohou poučit o tom, jak ne na veřejný prostor: bílá keramika a voda vás oslepí, laviček pomálu, dva kiosky s velice drahým občerstvením, na kole neprojedete, ve vodě se svažít nesmíte a ve stínu je umístěno parkoviště. Nejvíce však překvapí, že komplex, který je splácen z veřejného rozpočtu města (město se velice zadlužilo), je v nájmu soukromé společnosti, jejíž tvář reprezentují především všudypřítomní pracovníci ochranky, kteří vás neváhají umravnit, pokud porušíte některé z mnoha zákazů. Myslím, že zejména u veřejných staveb by měla vstřícnost k uživateli být jedním z hlavních hledisek jak při návrhu, tak při správě.

Na všechny nedostatky je však lehké zapomenout v noci, když se krásně nasvícený celek zrcadlí ve vodě, z blízkého parku jsou slyšet cikády a vás drží za ruku váš milý nebo milá. To máte opravdu povznášející pocit. Ale jen na chvíli, než vyjde oslepující slunce a vy se radši schováte někde ve stínu stromů nebo půjdete a pláž.

Volně čerpáno z

https://en.wikipedia.org/wiki/City_of_Arts_and_Sciences, <http://www.cac.es/>

Další informace na

https://cs.wikipedia.org/wiki/Město_umění_a_věd - zde informace ale nejsou zcela přesné.